

Agroturizam kao oblik održivog poljoprivrednog gospodarstva

Balić, Matea

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:083019>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Specijalistički diplomski stručni studij

**AGROTURIZAM KAO OBLIK ODRŽIVOG
POLJOPRIVREDNOG GOSPODARENJA**

Diplomski rad

Matea Balić

Zagreb, rujan, 2021.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet
Specijalistički diplomski stručni studij

**AGROTURIZAM KAO OBLIK ODRŽIVOG
POLJOPRIVREDNOG GOSPODARENJA**
**AGRITOURISM AS A FORM OF SUSTAINABLE
AGRICULTURAL MENEAGEMENT**

Diplomski rad

Matea Balić, 0067533857

Mentor: prof. Dr. sc. Ramona Franić

Zagreb, rujan, 2021.

Sažetak

Agroturizam kombinira turizam i poljoprivredu, privlači turiste poljoprivrednim aktivnostima, razvija gospodarstva kako bi se povećao njihov prihod i pruža rekreacijsko ili obrazovno iskustvo putnicima. Cilj održivog razvoja je omogućiti korištenje prirodnih resursa na održiv način, bez štetnosti za okoliš, na način da se zadovoljavaju potrebe današnjih generacija, a da se istovremeno ne ugrožavaju mogućnosti budućih generacija da ispune vlastite potrebe. Cilj diplomskog rada bio je ustanoviti ulogu agroturizma u održivom razvoju poljoprivrede, ispitivanjem upoznatosti mladih s agroturizmom i održivim razvojem kroz anketni upitnik. Istraživanje je provedeno online putem u kojem je sudjelovalo sto sudionika. Od sekundarnih izvora korištena je dostupna znanstvena literatura kao i web stranice i članci na temu održivog razvoja i agroturizma. U diplomskom radu su objašnjeni oblici agroturizma te njegovo stanje u nekim državama Europe i u Hrvatskoj. Agroturizam je predstavljen kao oblik održivog razvoja, a također je obrazložen pojam održiva poljoprivreda te njeni ciljevi. Sukladno tome predstavljen je koncept održivog razvoja kroz strateške dokumente EU i Hrvatske.

Ključne riječi: agroturizam, održivi razvoj, održiva poljoprivreda

Summary

Agritourism combines tourism and agriculture, attracts tourists with agriculture activities and further develops the economy in order to increase their income. Additionally, it provides a recreational or educational experience to its visitors. The main objective of sustainable development is to ensure maintainable consumption of natural resources, exclusive of environmental impairment without compromising the ability for current or future generations to meet their personal needs. This graduate thesis aimed to determine the role of agritourism in agricultural sustainable development by researching young people's thoughts regarding agriculture and sustainable development. The research was conducted through an online survey with one hundred participants. Sustainable sources were scientific literature, web pages and articles regarding agriculture and sustainable development. This thesis investigated agricultural diverse forms and their status in Croatia and few European countries. Agriculture is represented as sustainable development, furthermore, it provides clarification of the term of sustainable development and its objectives. The concept of sustainable development has been accordingly presented through EU and Croatian strategic documents.

Keywords: agritourism, sustainable development, sustainable agriculture

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Metode istraživanja	2
1.3. Struktura rada.....	2
2. POJMOVNO ODREĐIVANJE RURALNOG I AGROTURIZMA.....	3
2.1. Ruralni turizam.....	4
2.2. Agroturizam	7
2.2.1. Oblici agroturizma.....	12
2.2.2. Agroturizam u Europi.....	13
2.2.3. Agroturizam u Hrvatskoj.....	16
3. KONCEPT ODRŽIVOG RAZVOJA.....	19
3.1. Održiva poljoprivreda.....	20
3.2. Ciljevi održive poljoprivrede EU	22
3.3. Strategija održivog razvoja RH.....	23
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	25
5. ZAKLJUČAK.....	40
Popis literature	41
Popis tablica	43
Popis slika	44

1. UVOD

Održivi razvoj predstavlja ravnotežu između gospodarskih, ekonomskih i socijalnih faktora. UN-ov Program do 2030. je ustanovio sedamnaest ciljeva održivog razvoja. Glavni cilj je riješiti problem siromaštva i ostvariti održiv razvoj do 2030. u cijelom svijetu, na način da se nikoga ne zapostavi.

Poljoprivreda igra važnu ulogu u gospodarstvu. Međutim, zbog porasta industrijalizacije i liberalizacije trgovine, poljoprivredno gospodarstvo je u zemljama poput Hrvatske propadalo posljednjih godina što je dovelo do nanošenja mnogih trauma poljoprivrednicima. Turizam je industrija koja pruža priliku za istraživanje novih kultura i širenje perspektive svijeta. Također, pomaže očuvanju kulturne baštine i prirodnog blaga turističkih destinacija.

Agroturizam je vrsta turizma koja omogućava svojim turistima da doživljavaju poljoprivredne aktivnosti poput posjeta farmama, berbe voća ili povrća, učenje o biljkama i životinjama ili sudjelovanje u drugim poljoprivrednim aktivnostima i procesima. Agroturizam promiče očuvanje poljoprivrednih zemljišta u ruralnim područjima i prikazuje ih kao prekrasne turističke destinacije. Također potiče putnike na kupnju voća, povrća i ostalih poljoprivrednih proizvoda izravno od poljoprivrednika čime oni maksimiziraju svoje prednosti i osnažuju financijsku stabilnost.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog diplomskog rada predstavljaju agroturizam i održiva poljoprivreda.

Ispitivanjem upoznatosti mladih s agroturizmom i održivim razvojem, osnovni cilj rada je prikupiti njihova mišljenja te procijeniti zainteresiranost mlade dobne skupine s navedenim pojmovima, kako bismo ustanovili koja je uloga agroturizma u održivom razvoju poljoprivrede.

1.2. Metode istraživanja

Za provedbu istraživanja diplomskog rada korišteni su primarni i sekundarni izvori podataka. Primarni izvori podataka su prikupljeni metodom anketnog upitnika. Anketa je izrađena preko aplikacije Google obrasci, sastoji se od pitanja otvorenog i zatvorenog tipa te je namijenjena za dobnu skupinu mlađu od 40 godina. Od sekundarnih izvora korištena je dostupna znanstvena i stručna literatura kao i izvori s web stranica i članci na temu održivog razvoja i agroturizma. Na upitnik je odgovorilo sto ispitanika tijekom srpnja 2021. godine.

1.3. Struktura rada

Rad je kompozicijski podijeljen u pet poglavlja. Prvo poglavlje, odnosno uvod, obuhvaća predmet i cilj rada, metode istraživanja i opis strukture rada. U drugom poglavlju su pobliže objašnjeni pojmovi ruralnog turizma i agroturizma. Nadalje, navedeni su oblici agroturizma te je prikazano stanje ovih poslovnih aktivnosti u nekim državama Europe i u Hrvatskoj. Treće poglavlje rada se odnosi na definiranje koncepta održivog razvoja i prikazuje kroz strategiju održivog razvoja u Republici Hrvatskoj. Također je obrazložen pojam održive poljoprivrede i njeni ciljevi. Četvrto poglavlje predstavlja analizu anketnog istraživanja. U posljednjem, petom poglavlju iznesen je zaključak.

2. POJMOVNO ODREĐIVANJE RURALNOG I AGROTURIZMA

Nova politika EU potiče projekte koji spajaju poljoprivredu i ruralni turizam kroz promicanje održivog i odgovornog turizma u ruralnim područjima (Fagioli, Diotallevi i Ciani, 2014.). Unatoč polemici koja je prisutna još od 2000. godine u Italiji gdje je odlučeno da je potrebno smisliti općeprihvaćenu definiciju ruralnog, seoskog ili agroturizma, još uvijek prikladna definicija nije utvrđena. (Baćac, 2011.). Ruralni turizam je rastući sektor i nudi mogućnosti rasta koje proizlaze iz sposobnosti da se odgovori na neke od novonastalih trendova u turističkoj potražnji koja koristi manje masivne oblike i više pažnje posvećuje vrijednostima prirode, kulture, hrane i sela (Fagioli, Diotallevi i Ciani, 2014.). EU definira ruralni turizam kao odmor kojem je primaran motiv želja za upoznavanjem nasljeđa, krajeva, ljudi i načina života u ruralnim sredinama. Prema Baćacu (2011.) ruralni turizam obuhvaća sve turističke aktivnosti, usluge unutar ruralnih područja, obuhvaćajući ekoturizam, lovni, seoski, zdravstveni, kulturni, ribolovni itd. dok je agroturizam, poznat kao i seljački turizam, turizam koji je dodatna djelatnost na gospodarstvu koje se bavi poljoprivredom, gdje se nude proizvodi koji su upravo tamo i proizvedeni.

Osim mnogobrojnih definicija ruralnog turizma i agroturizma, različito shvaćanje ovisi i o različitim državama (Jelinčić, 2007.), u nastavku su neke od njih:

- u Nizozemskoj označava kampiranje u obiteljskim gospodarstvima i dodatne aktivnosti,
- u Mađarskoj predstavlja ponudu usluga i aktivnosti u seoskom ambijentu,
- u Finskoj je najvažnije iznajmljivanje seoskih kućica uz usluge cateringa.

Franić i Grgić (2002.) dolaze do zaključka da se ruralni i agroturizam razlikuju po kriteriju prema kojem se definira, odnosno ruralni turizam je određen prema kriteriju prostora, on uključuje bilo koju turističku aktivnost u ruralnom prostoru. Agroturizam obuhvaća kriterij djelatnosti, točnije spajanje turističke i poljoprivredne djelatnosti, odnosno turističkih i poljoprivrednih poslovnih aktivnosti.

Unatoč raznim i širokim definicijama postoje zajedničke značajke po kojima se ističu ove dvije vrste turizma: ruralan prostor, mirna okolina, očuvan okoliš, očuvanje tradicije, tradicionalna domaća hrana, upoznavanje kraja, ljudi i običaja.

2.1. Ruralni turizam

Prema definiciji Svjetske turističke organizacije turizam obuhvaća aktivnosti koje proizlaze iz putovanja kraćeg od 12 mjeseci zbog rekreacije, odmora i ostalih razloga koji nisu povezani s ostvarivanjem naknade u mjestu koje posjećuju.

Za bolje razumijevanje ruralnog turizma prvo ćemo definirati ruralno područje. Ruralno područje predstavlja sredinu s malim brojem stanovnika, slabije razvijenom infrastrukturom, gdje je dominantna djelatnost poljoprivreda. Takvo područje karakteriziraju stari tradicionalni običaji, domaća hrana i seoski identitet. Prema vijeću Europe ruralni turizam je turizam na ruralnom području koji obuhvaća sve aktivnosti koje se obavljaju u tom mjestu, a glavne značajke su: mirna sredina, tišina, kontakt s domaćinima i susretanje sa seljačkim poslovima. (Demonja i Ružić, 2010.). Prema Demonji i Ružiću (2010.) ruralni turizam je skup svih aktivnosti i oblika turizma koji se razvijaju na ruralnim prostorima. Ostvaruje se unutar kulturnih i prirodnih resursa, koji oblikuju značajan broj različitih oblika turizma i omogućuju brojne turističke aktivnosti. Turizam u ruralnim područjima bi trebao biti motivacija ljudima, lokalnim i državnim vlastima da podupru očuvanje i razvoj ruralnih područja; za zamjenu, agroturizam će donijeti mnoge koristi regiji i zemlji (Franić i Grgić, 2002.). Generalna skupština Europske federacije ruralnog turizma, održana 29.09.2005. godine u Ukrajini, utvrdila je definiciju i standarde ruralnog turizma. Nakon mnogo godina, rasprava, prijedloga, doneseni su standardi koje su prihvatile sve članice. Formirani su kriteriji koji jednako vrijede za cijelu Europu uz tolerantnost da svaka regija stvara ruralni turizam krenuvši od svojih posebnosti (Demonja i Ružić, 2010).

Tablica 1. Kriteriji za definiranje okvira ruralnog turizma

KRITERIJI	TUMAČENJE
Smještaj u prirodnom okruženju	do 5000 stanovnika
Ruralno područja s karakteristikama tradicionalnog poljodjelstva ili s izuzetnim prirodnim vrijednostima	Izuzetne prirodne vrijednosti su park prirode. Tradicionalno poljodjelstvo isključuje industrijsku poljoprivredu
Turizam nije izvor prihoda u bližoj okolini	Odnos broja turističkih kreveta i stanovnika u ruralnim područjima ne smije prijeći 1:1
Mirno područje, bez galame, neugodnih mirisa	Razumljivi su mirisi i galama karakteristični za tradicionalnu poljoprivrednu proizvodnju
Autentičnost	
Gostoljubivost	
Smještajna jedinica malog kapaciteta	Gornja granica kapaciteta je 40 kreveta ako nije zakonom određeno ili propisano internom standardizacijom članice
Poštivanje propisanih kriterija za ocjenjivanje	Poštivanje prilagođenih standarda Federacije u ocjeni kvalitete
Društvena i socijalna održivost	Primjena kriterija iz Agende 21 z turizam kada budu osmišljeni
Blizina s lokalnom zajednicom i tradicionalnom kulturom	Gosti mogu ustupiti u kontakt s lokalnom realnošću ako to žele
Lokalni proizvodi	Dostupnost u blizini
Kultura (folklor, običaji, nasljeđe...)	Dostupnost u blizini
Isključujući kriteriji: gradski i industrijski lokaliteti i njihova okolica, područja izrazito razvijenog turizma, galama, opasnosti, vidljiva zagađenja	Standardni ruralni utjecaji su razumljivi

Izvor: Demonja D., Ružić P. (2010.) Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima

Ruralni turizam obuhvaća različite vrste turizma, u nastavku su navedeni oblici ruralnog turizma s kojima se najčešće susrećemo:

- 1. Agroturizam ili seljački turizam-** vrsta turističkog seoskog obiteljskog gospodarstva kod kojega je primarna djelatnost poljoprivreda, a usluge poput prehrane i smještaja gostiju čine dodatnu aktivnost
- 2. Rezidencijalni turizam-** obitavanje gradskih stanovnika vikendom, za vrijeme blagdana, godišnjeg odmora u svojim vikendicama
- 3. Zavičajni turizam-** osobna veza individualca i pojedinog mjesta
- 4. Sportsko-rekreacijski turizam-** oblik turizma temeljen na sportskim aktivnostima u prirodi kao što su: šetanje, jahanje, badminton, tenis, plivanje, klizanje, trčanje, veslanje, skijanje
- 5. Avanturistički turizam-** rekreacija s mnogo rizika i uzbuđenja. Tu ubrajamo: rafting, alpinističko penjanje i slično
- 6. Zdravstveni turizam-** vezan uz termalno-mineralna vrela, ljekovita blata i planinske predjele
- 7. Kulturni i vjerski turizam-** putovanje zbog posjeta galerija, muzeja, kulturnih i vjerskih manifestacija
- 8. Lovni i ribolovni turizam**
- 9. Gastronomski i vinski turizam**
- 10. Ekoturizam-** povećano zanimanje turista za prirodu, parkove prirode i nacionalne parkove
- 11. Edukacijski turizam-** turizam u kojemu je aktivan program upoznavanja turista sa karakteristikama ruralnog prostora
- 12. Tranzitni turizam-** vid turizma u kojemu turisti prolaze kroz ruralna područja
- 13. Kamping turizam-** seoski turizam uz kampiranje
- 14. Nautički turizam-** odvija se na rijekama, kanalima, jezerima
- 15. Mješoviti i ostali oblici ruralnog turizma** (foto safari) (Demonja i Ružić, 2010.).

2.2. Agroturizam

Pojmovno određenje

Odmor na seljačkim gospodarstvima s uslugama prehrane, smještaja, rekreacije, pića, zabave, i ostalih, u obiteljskim zgradama ili drugim objektima smještaja (kamp, pansion, hotel) se u Hrvatskoj naziva seljački turizam ili agroturizam (Demonja i Ružić, 2010.). Turizam na seljačkim gospodarstvima (agroturizam, Farm Tourism) je vrsta ruralnog turizma, koja daje priliku seljacima za diversifikaciju njihovih gospodarskih djelatnosti te nadopunjuje vrijednost njihovih proizvoda (dodatna vrijednost) (Čorak i Mikačić, 2006.). Ovaj oblik je i najvažniji oblik ruralnog turizma. Kao što je već navedeno, poznat je i pod nazivom 'seljački turizam'. U nazivu 'seljački turizam' naglašava se seljak, odnosno poljoprivrednik kao nosilac poljoprivrednih aktivnosti koji je također i vlasnik obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (Franić i Grgić, 2002.).

Osnovna djelatnost na seljačkom gospodarstvu je poljoprivreda, a usluge turistima su dodatna djelatnost. Seljačko gospodarstvo mora se baviti poljoprivrednom proizvodnjom, posebno povrtlarstvom, voćarstvom, ratarstvom, vinogradarstvom, pčelarstvom, ribnjačarstvom i ostalim. Što se tiče kvalitete seljačkog turističkog gospodarstva na nju utječu i drugi čimbenici, kao što su uređeno dvorište, veći broj domaćih životinja, stambena i gospodarska zgrada s posebnim dijelom za boravak i spavanje turista (Demonja i Ružić, 2010.).

Agroturizam određuje odsjedanje i sudjelovanje turista u radnim aktivnostima na farmama i rančevima. Turisti žele ovakvu vrstu odmora zbog toga što se većinu vremena provodi na svježem zraku, u prirodi, gdje se mogu posvetiti raznim aktivnostima na otvorenome. Drugi turisti žele iskusiti ovaj stil života na selu koji je često dio kulturnog imidža regije ili zbog osjećaja nostalgije koji ih vodi nazad u dane mladosti, u 'dobra stara vremena'. Agroturizam obuhvaća sve vrste turističkih usluga koje seljačko domaćinstvo može pružiti na svom gospodarstvu (imanju), kao cjelini na pojedinim svojim dijelovima, koji mogu biti i fizički razdvojeni. Aktivnosti poput pješačenja, skijanja, jahanja mogu se organizirati ovisno o dostupnosti turističkih atrakcija i drugim resursima te tako seljaci mogu dodatno zaraditi od turizma (Čorak i Mikačić 2006.). Određene skupine turista prvenstveno su motivirane sudjelovanjem u poljoprivrednim poslovima te tome prilagođavaju vrijeme svojih putovanja npr. u sezoni berbe voća, mužnje krava, šišanja ovaca, sušenja mesa (Bosnić, 2011.). Guzovski, Mrvica Mađarac i Stojanović (2012.) na agroturizam gledaju kao na ekonomsku

alternativnu za poljoprivrednike i ostale ljude koji žive u ruralnim područjima kojima je potrebna dodatna zarada.

Kriteriji i mjere za razvoj agroturizma

Prema Eurokonzaltingu (2021.) veliki broj ulagača uočio je koristi (financijske) od izgradnje i opremanja kuća za odmor te njihovog iznajmljivanja na turističkom tržištu. Ostvareni prihodi su veliki, naročito kao sporedna djelatnost, a pretpostavka je da vršenje iste djelatnosti ne zahtjeva mnogo vremena i energije. Mogućnost bespovratnih sredstava iz EU fondova je povećala trend. Od 2009. do 2012. godine izašlo je par natječaja za Mjeru 302 IPARD programa iz koje se moglo iskoristiti bespovratna sredstva za izgradnju i opremu kuća za odmor od 75.000 eura. Tada su bile i aktivne vrlo povoljne kreditne linije čije su kamatne stope iznosile od 1 % do 2 % godišnje.

Od 2012. godine do 2018. godine nije postojala mogućnost za bespovratnim sredstvima za ruralni turizam putem sličnih natječaja. Postojali su natječaji Ministarstva turizma, ali s mnogo nižim iznosima. Prvi natječaj za Mjeru 6.2. Potpora ulaganja u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima izašao je u siječnju 2018.godine , a za Mjeru 6.4. Ulaganja u stvaranje i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti objavljen u lipnju 2018.godine. U nastavku su mogućnosti, kriteriji i ciljevi navedenih mjera.

Mjera 6.2. se odnosi na osobe ili tvrtke koje se bave poljoprivredom, a istovremeno žele pokrenuti neku nepoljoprivrednu djelatnost. Cilj mjere je poticanje razvoja ruralnog turizma, ali i održivi razvoj ruralnih područja.

Mogućnosti:

- ostvariti 100% ulaganja bespovratno, u iznosu od 50.000 eura
- bespovratna sredstva se mogu ostvariti za izgradnju, rekonstrukciju i opremanje kuća za odmor, soba, apartmana, ugostiteljskih objekata i ostalih djelatnosti koje nisu povezane s poljoprivredom
- nepoljoprivredne djelatnosti obuhvaćaju:
  - turizam u ruralnim područjima
  - obrt za prodaju suvenira, umjetnički i tradicijski obrt
  - pružanje usluga u ruralnim područjima, poljoprivredi i šumarstvu
  - izravna prodaja proizvoda, prerada i marketing

- mogućnost isplate predujma po odobrenju bez bankovne garancije u iznosu od 25.000 eura
- za projektnu dokumentaciju i konzultantske usluge se također mogu ostvariti bespovratna sredstva

Kriteriji:

- prije podnošenja zahtjeva za potporu, korisnik mora biti upisan u Upisnik poljoprivrednika najmanje 12 mjeseci
- u trenutku podnošenja zahtjeva za potporu, poljoprivredno gospodarstvo mora imati ekonomsku veličinu od najmanje 1.000 eura
- poljoprivredno gospodarstvo mora u trenutku podnošenja zahtjeva za potporu imati ekonomsku veličinu od najmanje 1.000 eura (približno 4.000 m² maslinika, 2.500 m² vinograda, 1.500 m² povrća)
- životinje moraju biti upisane u Jedinstveni registar domaćih životinja, a zemljišta u ARKOD
- ulaganje mora biti na području jedinice lokalne samouprave (max. 5.000 stanovnika) u kojoj je sjedište poljoprivrednog gospodarstva ili na području susjedne jedinice lokalne samouprave
- korisnik mora biti početnik u nepoljoprivrednoj djelatnosti koju razvija
- nakon posljednje isplate mora se najmanje pet godina baviti predmetnom aktivnošću uključujući i poljoprivredu. (Eurokonzalting, 2020.).

Kroz mjeru 6.4 moguće je pribavljanje do 70% ulaganja bespovratno, u iznosu do 200.000 eura.

Prema Programu ruralnog razdoblja uvjeti prihvatljivosti korištenja su sljedeći:

- najmanje godinu dana prije podnošenja Zahtjeva za potporu biti upisan u Upisnik poljoprivrednika
- projektom se razvija djelatnost koja ne spada pod poljoprivrednu za koju je izdano rješenje ili drugi odgovarajući akt od nadležnog tijela
- pripadati veličini ukupnog standardnog ekonomskog rezultata poljoprivrednog gospodarstva iskazana kao SO od najmanje 2.000 eura

- fizička osoba najmanje 12 mjeseci mora biti upisana u Registar poreznih obveznika po osnovi samostalne djelatnosti
- za posljednje odobreno računovodstveno razdoblje, pravna osoba mora imati najmanje jednog zaposlenog, prema satima rada u godišnjem financijskom izvještaju poduzetnika
- fizičke osobe trebaju imati najmanje jednog zaposlenika na poljoprivrednom gospodarstvu kojem se plaćaju doprinosi za zdravstveno i mirovinsko osiguranje
- imati prebivalište/sjedište u jedinici lokalne samouprave u čijem se naselju provodi ulaganje ili u susjednoj jedinici lokalne samouprave
- projekt se mora izvršavati u mjestima s najviše pet tisuća stanovnika u području jedinice lokalne samouprave u kojoj je sjedište poljoprivrednog gospodarstva ili u susjednoj jedinici lokalne samouprave
- korisnik treba posjedovati svu potrebnu dokumentaciju u skladu s propisima kojima se uređuje gradnja, ako je primjenjivo.

Kraj u kojemu se razvija turizam na seljačkom obiteljskom gospodarstvu mora biti turistički atraktivan (Čorak i Mikačić, 2006.):

- zdrava klima
- nezagađeni zrak, tlo i voda
- odsustvo buke i galame
- odsustvo opasnosti od elementarnih nepogoda
- čista priroda
- očuvano graditeljsko naslijeđe
- očuvana socio-kulturna obilježja
- mogućnost kretanja turista
- uvjeti za sport, posjete znamenitostima, zabavu
- ugostiteljski objekti
- dobra prometna povezanost
- telefonska povezanost sela
- u krugu do 15 km treba biti prva pošta i ambulanta
- u krugu do 5 km treba biti prva gostionica i trgovina

Uz navedene uvjete, bitni su i uvjeti privlačnosti seljačkog gospodarstva:

- prikladno poljoprivredno zemljište
- prikladna poljoprivredna proizvodnja
- uz stambeni objekt ima i gospodarske zgrade
- stoka i domaće životinje
- mogućnost uvida u poljoprivrednu proizvodnju za goste i njihovu djecu
- atraktivna lokacija kuće
- omogućen pristup automobilima do kuće
- voda i električna struja u kući
- pokrivenost signalom mobilne tehnologije
- mogućnosti preuređenja seljačkog gospodarstva u turističko gospodarstvo
- dob, broj, osobna sklonost članova seljačkog gospodarstva odgovara potrebama pružanja turističkih usluga

Popularnost agroturizma sve više raste, pogotovo u zadnje vrijeme. Užurban, stresan gradski život potiče ljude na odmor u mjesta gdje će se moći odmoriti u tišini, miru, prirodi. Unatoč mnogim pozitivnim stranama ovakve vrste turizma, prisutne su neke i negativne stavke. Povećana potražnja turista za odmorom na seljačkom gospodarstvu podrazumijeva veću koncentraciju automobila i drugih prijevoznih sredstava što dovodi do mogućnosti stvaranja gužve, buke što utječe na samo mjesto/selo.

2.2.1. Oblici agroturizma

Osnovne usluge koje turisti zahtijevaju tijekom boravka na seljačkom gospodarstvu su:

- spavanje
- prehrana i piće
- kupnja proizvoda i suvenira

Osim tih usluga, turisti žele i usluge kao što su uključenost u poljoprivredni aspekt (npr. šišanje ovaca, mužnja krava), upotrebu imanja za razne aktivnosti, druženje s domaćim životinjama, ostvariti što bliži kontakt s prirodom. Najbitnija stavka u ponudi hrane je da to budu domaći i kućni specijaliteti. Sve usluge moraju imati seoski karakter, odnosno pružiti ugođaj sela, seoskog načina života (Demonja i Ružić, 2010.).

Prema Demonji i Ružiću (2010.) s obzirom na vrstu usluga i objekta razlikujemo nekoliko oblika agroturizma.

Prema vrsti usluga razlikujemo:

- usluge prehrane
- usluge smještaja
- usluge prehrane i smještaja

Prema vrsti objekta, razlikuju se:

- ruralna kuća tradicionalne arhitekture
- ruralni obiteljski hotel
- ruralni apartmani i sobe tradicionalne arhitekture
- ruralni apartmani i sobe nove arhitekture
- poljoprivredna gospodarstva s eko ponudom.

Vrsta objekta u seljačkom domaćinstvu ovisi o vrsti ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu koje se u objektu moraju obavezno pružati, pretežitosti i obveznom minimumu ugostiteljskih usluga, načinu usluživanja te drugim uvjetima propisanim Pravilnikom o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu (Narodne novine, 2008.).

Vrste objekata u seljačkom domaćinstvu su:

1. Vinotočje/ Kušaonica - objekt u kojemu se gostima poslužuju vina, voćna vina, proizvodi od vina, ostala alkoholna pića i naresci koji se poslužuju s tim pićima za najviše 50 ljudi istodobno
2. Izletišta - objekt u kojem se za najviše 50 ljudi istodobno pružaju topla i hladna jela te pića i napici
3. Soba- vrsta objekta gdje se pružaju usluge smještaja i usluge prehrane, pića i napitaka
4. Apartman - vrsta objekta gdje se pružaju usluge smještaja, opremljen da gost može sam pripremati hranu
5. Kamp - objekt u kojemu se pružaju usluge kampiranja uz korištenje potrebne opreme koja može biti vlastita ili posuđena od strane pružatelja usluga kao što su : šator, vreća za spavanje, stolovi itd. Također se moraju pružati usluge prehrane, pića i napitaka.

2.2.2. Agroturizam u Europi

Razvoj agroturizma u Europi, ponajviše u Austriji, Italiji, Velikoj Britaniji, Francuskoj, ali i u ostalim državama Europe, temeljen je na istim ciljevima kao što su: održavanje poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima, indirektno zapošljavanje i ostvarivanje prihoda kroz turističke usluge, revitalizacija sela (Baćac, 2011.). Rezultati prijašnjih istraživanja o razvoju agroturizma u Europi potvrđuju reprezentativnost navedenih država.

Austrija

Austrijsko ministarstvo poljoprivrede 1988. godine oblikuje 'eko-socijalni model' u kojem je razvijena detaljna strategija poslovanja austrijskih seljaka. 1991. osnovana je dobrovoljna nacionalna organizacija Urlaub am Bauernhof (Farm Holidays) kao najvažnija organizacija za agroturizam u Austriji. Udruga Urlaub am Bauernhof određuje neka osnovna pravila poput: kvaliteti po pristojnim cijenama, autentičnosti, svijesti o okolišu, raznolikost i tradicija. Unatoč tome što neki farmeri osiguravaju individualne ponude, udruga u ponudi ima i

tematska putovanja: bio&health, Farm Holidays za osobe s posebnim potrebama, Farm Holidays s bebama i djecom, Farm Holidays s konjima i vinski Farm Holidays. Godišnji promet po farmi iznosi od 25.000 eura (25 eura/noćenje, prosječan boravak turista traje 9 dana)(Grgić, Zrakić, Gudelj- Velaga, 2015.). U nastavku je slikovni prikaz primjera agroturizma u Austriji.

Slika 1. Agroturizam u Austriji

Izvor: <https://viennanightlife.at/seoski-turizam-u-austriji/>

Velika Britanija

Farm Stay, neprofitni poljoprivredni konzorcij, osnovan je 1983. Cilj je promocija britanske poljoprivrede i poljoprivredne turističke industrije što većem broju potencijalnih gostiju širom Engleske, Škotske, Sjeverne Irske i Walesa. Osnovne funkcije organizacije jesu promocija koncepta turizma na farmi u Velikoj Britaniji, pomoć članovima u proširenju vlastitih poduzeća putem promidžbe i prodaje, pomoć članovima u povećanju prihoda. Promidžbe usluga i smještaje se vrše putem interneta, a tvrtka se financira iz članarina i od sponzorstva i reklama (Jelinčić, 2007.).

Italija

Prema Pamuković, Radeljak, Dorbić (2016.) glavni aduti agroturizma u Italiji su: ruralni običaji, jedinstvena arhitektura, tradicija u kulinarstvu, autentičan način života. Toskana i Trento su dvije talijanske regije u kojima je agroturizam najzastupljeniji. Italija je među rijetkim državama koja posjeduje jasan zakon na državnoj razini (*Legge nazionale sull' agriturismo 720/85*), no postoje i regionalni zakoni s kojima se određuje promidžba u svrhu boljeg razvoja, intervencije i norme (Jelinčić, 2007.). Popularnost agroturizma u Italiji raste iz dana u dan, na prijelazu stoljeća je u ponudi bilo preko 135.000 turističkih kreveta uz dolazak

6 milijuna posjetitelja od čega je 25% stranih gostiju. Procjena je da je 2000, godine u Italiji bilo registrirano ukupno 9.134 agroturističkih domaćinstava (Grgić, Zrakić, Gudelj- Velaga, 2015.). Najveći problem agroturizma u Italiji, Pamuković, Radeljak, Dorbić (2016.) navode sve veću ponudu wellness centara u seoskim mjestima koji pružaju kupke, masaže, šetnje. To dovodi do nejasnoća, odnosno ne razlikuju se pojmovi agroturizma i ruralnog turizma, dakle javlja se oblik ruralnog turizma ali bez poljoprivrednog gospodarstva.

Slika 2. Agroturizam u Italiji

Izvor: <https://www.propertyguides.com/italy/news/italian-farms-offering-agritourism/>

Francuska

1951. osnovan je prvi agroturizam u Francuskoj, a 1955. godine je osnovan savez od 146 jedinica pod imenom *Federation Nationale des Gites de France*. U udruzi radi približno 600 djelatnika i ima 95 ureda. Nacionalna udruga *Gites de France* ima ponudu koja uključuje: samoposlužni turizam, noćenje s doručkom na selu, prenoćišta i odmorišni turizam, razgledavanje dvoraca, kampiranje na farmi, tematski odmor i vikend turizam. Izravna prodaja *Gites de France* danas iznosi 350 milijuna eura, točnije 600 milijuna eura prihoda lokalnom gospodarstvu od čega se 180 milijuna eura ulaže u obnovu arhitektonske baštine.

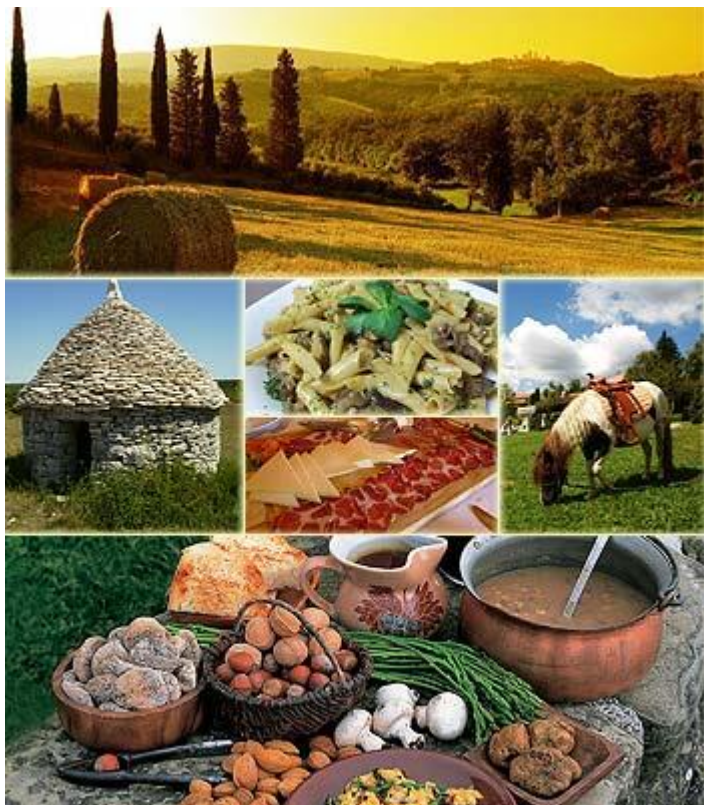
2.2.3. Agroturizam u Hrvatskoj

Hrvatska obrtnička komora, Turističke zajednice županija, Upravni odjeli za turizam i gospodarstvo pri županijama su samo neke od mnogih institucija u Republici Hrvatskoj koje se bave agroturizmom.

Zajednica ruralnog turizma Hrvatske gospodarske komore, specijalizirana organizacija koja se bavi agroturizmom, osnovana je u svibnju 2008. godine, dok je Zajednica turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava HGK osnovana još 1995. godine (Grgić, Zrakić, Gudelj-Velaga, 2015.). Hrvatska ima izvrsne preduvjete za ovakav oblik turizma. Klimatski uvjeti, reljef, prirodne ljepote, običaji, nacionalni parkovi, parkovi prirode, ruralni prostori su neke od atraktivnosti koje posjeduje. Također, zavidna kulturna i povijesna baština, te veći broj regija koje nude svoje domaće, tradicionalne specijalitete. Negativna strana agroturizma u Hrvatskoj je loša infrastruktura, nedovoljan broj posebnih, kreativnih ponuda, nezainteresiranost domaćeg stanovništva koju možemo povezati s neupućenosti o agroturizmu.

Najrasprostranjeniji oblik ruralnog turizma je turizam na OPG-ima. Najviše je prisutan u Istarskoj županiji, koja je inače poznata turistička regija. Nakon nje ističe se Dubrovačko-neretvanska županija koja posjeduje prirodne uvjete idealne za razvoj agroturizma, i na kraju, ali ne najmanje bitna je Zagrebačka županija kojoj u prilog najviše ide geografski položaj. U svojim planovima gospodarskog razvoja uključuje agroturizam i ima poseban program kreditiranja seljačkih gospodarstava (Franić i Cunj, 2007.).

Slika 3. Agroturizam u Istri

Izvor: <https://aktivniturismo.hr/destinacija/agroturizam-u-istri>

U Hrvatskoj je, kao i u Austriji, veliki problem iseljavanje. Sve više mladih, obrazovnih i sposobnih ljudi sele se iz ruralnih područja u gradove. U tablici 2. je prikazana usporedba podataka navedenih država.

Tablica 2. Usporedba turističkih pokazatelja Hrvatske i Austrije

PODACI ZA 2016./2017.	AUSTRIJA	HRVATSKA
Površina	83.879 km	88.073
Broj stanovnika	8,3 milijuna	4,4 milijuna
Smještanih objekata	64.500	92.000 reg.priv.iznajmljivača
Ležajeva	1.1.mil.	>1.1. mil.
Ruralnih područja	90%	99,24%
Nacionalnih parkova	6	8
UNESCO baština	9	10
Termalnih i mineralnih izvora	150	103

Kongresnih hotela	246	714 (hotela ukupno)
Biciklističkih staza	14.000 km	np(nema podataka)
Planinarskih staza	74.276 km	Np
Parkova prirode	48	11(409 ukupno zašt.pr.podr.)
Festivala godišnje	>2500	Np
Predstava i koncerata	>15.550	Np
Muzeja	700	210
Zaštićenih kulturnih dobara	37.700	8454
Broj dolazaka	41,5 mil.	17,4 mil.
Noćenja	141 mil.	86,2
Prosječna dulj.boravka	3,4 noćenja	5 noćenja
Prihodi od turizma	40 milijardi eura	11 milijardi eura
Udio u BDP-u	8,80%	18,90%

Izvor: Prema statistikama Statistics Austria i WIFO. Dostupno na:

<https://www.cimerfraj.hr/aktualno/seoski-turizam-hrvatska>

3. KONCEPT ODRŽIVOG RAZVOJA

Pokret održivosti, kao i ekološki pokret razvija se širom svijeta. Neki od zadataka održivog razvoja su (Cavrić, 2009.):

- razmišljanje na strateški način
- holistički pristup
- (ne)stručnost
- Angažiranost u politici
- Odgovornost prema društvu
- etičke smjernice
- sudionički procesi
- reflektivne ustanove

Uz pojam održivi razvoj povezujemo i pojam održivost. Treba naglasiti da to nisu isti pojmovi. Pojam održivost u današnje vrijeme označava sveukupno čovjekovo djelovanje na Zemlji, sposobnost održavanja ravnoteže procesa ili stanja u nekom procesu. Definicija koncepta održivog razvoja prvi put se spominje u izvješću Naša zajednička budućnost 1987.godine. U navedenom izvješću koncept održivog razvoja definiran je kao razvoj koji susreće potrebe sadašnjih generacija bez kompromitiranja mogućnosti budućih generacija da susretnu svoje vlastite potrebe. Ta definicija je opće prihvaćena unatoč tome što se našla pred brojnim kritikama (Pramling Samuelsson, 2013.). Kao odgovor na ekološku i ekonomsku krizu 2008. godine pojavljuje se pojam kružna ekonomija. Prikazana je kao novi koncept upravljanja otpadom i maksimalna iskorištenost upotrijebljenih materijalnih resursa. Kružna ekonomija postaje nezaobilazna jer je sastavni dio svih europskih propisa koje sve države članice EU moraju primijeniti na način da regulativu provedu u svoj nacionalni institucionalni okvir te da koncept implementiraju u nacionalno gospodarstvo (Drljača, 2015.).

Krenuvši od najprihvaćenije definicije (Črnjar, 2002.), utvrđuju se tri koncepta održivog razvoja:

1. Koncept razvoja (ne označava isto što i gospodarski rast, koji se temelji na kvantitativnim elementima, već koncept razvoja naglašava kvalitativni koncept)
2. Koncept potreba (glavno pitanje je pitanje raspodjele osnovnih resursa za ostvarivanje kvalitetnog života)
3. Koncept budućih naraštaja (Što sadašnje generacije ostavljaju budućim pokoljenjima?)

3.1. Održiva poljoprivreda

Poljoprivreda je gospodarska djelatnost koja je izrazito važna u ukupnom razvoju zemalja, ali ima također veliki utjecaj na okoliš. Na stanje okoliša utječe loša obrada tla, kriva primjena agrotehničkih postupaka, upotreba pesticida, mineralnih gnojiva. Poljoprivreda je jako važan element u prehrani stanovništva, ali nažalost i veliki ekološki neprijatelj. Rješenje navedenih problema nalazi se u održivoj poljoprivredi. Većina poljoprivrednih gospodarstava nije održiva, još uvijek je veći naglasak na zaradi i novcima nego na utjecaju na okoliš. Održiva poljoprivreda je mnogo više od proizvodnje koja je temeljena na prirodnim gnojivima, bez korištenja pesticida i sličnih kemijskih sadržaja. Ona također predstavlja sustav kojemu je cilj očuvati prirodne resurse, briga o ljudskom zdravlju, očuvanje bioraznolikosti.

Tlo je jedno od ugroženijih resursa u svijetu, a najbitnija je osnova održive poljoprivrede. Svijest o potrebama zaštite tla poprilično zaostaje u usporedbi sa sviješću o onečišćenju zraka, vode i sl. Održiva poljoprivreda i održiva proizvodnja hrane također ovise o korištenju vode za natapanje, za potrebe ratarstva, uzgoja stoke (Hajduković i Radić Lakoš, 2010.).

Održiva poljoprivreda odlikuje se (Znaor, 1996.):

- izdržljivošću (mogućnost da se bez povećanja inputa održi i nastavi s postojećom razinom, dinamikom i kakvoćom proizvodnje)
- čistoćom (obnovljivi resursi)
- dobrom produktivnošću (visoki urodi) i stabilnošću (bez značajne oscilacije produktivnosti)

- isplativošću (mora osiguravati zadovoljavajuću gospodarsku dobit)
- socijalnom pravednošću
- kulturnom razboritošću (u skladu s tradicijom)
- upotrebom odgovarajuće tehnologije
- doprinosom redovitoj opskrbi poljoprivrednim proizvodima (mora proizvoditi kvalitetne i raznolike namirnice)
- holističkim pristupom prirodi i znanosti (uzimati u obzir svu složenost i kompleksnost odnosa unutar prirodnih sustava)
- srodnosti s pokretima usmjerenih prema prosvjedenju i demokratizaciji društva (zelenim, ekološkim, humanitarnim).

Slika 4. Održiva poljoprivreda

Izvor: <https://www.troplet.ba/?p=1082>

Negativan predznak koji prati ekološku poljoprivredu je visoka cijena eko proizvoda. U cijenu poljoprivrednih proizvoda konvencionalne prirode, nisu uračunati skriveni troškovi (socijalni, ekološki) poljoprivredne proizvodnje. Eko proizvodi nisu preskupi, nego su konvencionalni poljoprivredni proizvodi prejeftini. Mali broj eko proizvođača, njihova udaljenost, ograničena količina proizvoda dovode do dodatnih troškova koji utječu na konačnu cijenu tih proizvoda. U skladu s navedenim dolazimo do sljedećih zaključaka (Znaor, 1996.):

- eko proizvodnja nema subvencije kao što ima konvencionalna
- država dovoljno ne investira u istraživanja eko poljoprivrede, eko savjetodavne službe
- eko proizvodi su zdraviji i kvalitetniji
- konvencionalni proizvodi su jeftiniji

- eko proizvođači rade u skladu s prirodom i njenim zakonom.

Održiva poljoprivreda mora poticati održivo upravljanje tlom, vodom, prirodnim resursima dok istovremeno zadovoljava potrebu za hranom na globalnoj razini. Najveći utjecaj ima na kvalitetu tla, vode, zraka, očuvanje biološke raznolikosti.

3.2. Ciljevi održive poljoprivrede EU

Propisi Europske unije o ekološkoj proizvodnji daju jasan okvir za proizvodnju ekoloških proizvoda u cijeloj EU, zadovoljavaju potrebe potrošača za ekološkim proizvodima i osiguravaju pošteno tržište za proizvođače, distributere i prodavatelje. Europska unija je utvrdila strogi sustav kontrole i provedbe kako bi se garantiralo ispravno provođenje pravila i propisa o ekološkoj proizvodnji. 'Stručna skupina za tehničko savjetovanje o ekološkoj proizvodnji savjetuje europske institucije, oslanjajući se na vanjska iskustva, s ciljem osiguranja da pravila EU-a o ekološkoj poljoprivredi budu učinkovita i razmjerna' (Europska komisija, 2021.). Europski akcijski plan za ekološku poljoprivredu i proizvodnju hrane je dokument iz lipnja 2004.godine kojim Europska komisija želi učvrstiti sektor organske (ekološke) proizvodnje. Jedan od mnogih ciljeva zajedničke poljoprivredne politike EU-a bio je stvaranje kvalitetnijih proizvoda, čija proizvodnja ne bi štetila okolišu. Ekološka proizvodnja je važan čimbenik u postizanju navedenog cilja, a ambicija Europskog akcijskog plana je podržavati rast sektora (Terzić, 2015.).

U ožujku 2021. Komisija je aktivirala ekološki akcijski plan za Europsku uniju. Cilj europskog zelenog plana je da do 2030. godine najmanje 25% poljoprivrednog zemljišta u EU-u bude ekološki uzgoj.

Plan sadrži 23 mjere koje su podijeljene u tri osi (Europska komisija, 2021.):

- poticanje potražnje i osiguravanje povjerenja potrošača
- poticanje prelaska na ekološku proizvodnju i jačanje cijelog lanca vrijednosti
- ekološka proizvodnja kao primjer- poboljšanje doprinosa ekološke poljoprivrede održivosti.

U skladu sa Europskom komisijom (2021.) navedeni su sljedeći ciljevi:

- proizvoditi kvalitetnu i zdravu hranu
- očuvati prirodne resurse
- osigurati ekonomsku održivost
- sigurnost na farmama
- upravljati selom
- poboljšati kvalitete života u područjima s poljoprivredom
- pružanje usluga za raznolikost ekosustava (staništa, vrste).

3.3. Strategija održivog razvoja RH

Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske predstavlja ključan dokument koji dugoročno usmjerava gospodarski i socijalni razvitak te zaštitu okoliša prema održivom razvoju Republike Hrvatske. Strategijom se utvrđuju smjernice dugoročnog djelovanja definiranjem ciljeva i utvrđivanjem mjera za njihovo ostvarivanje, uzimajući u obzir postojeće stanje i preuzete međunarodne obveze. Strategija pokušava pronaći rješenja za sve tri sastavnice održivog razvoja: gospodarsku, socijalnu i okolišnu (Narodne novine, 2009.).

Republika Hrvatska ostvarit će stabilnost i napredak u razvoju ako u okviru općih ciljeva uravnoteženim politikama:

- izgradi stabilno gospodarstvo
- zajamči energetske sigurnost i učinkovitost
- ujednači regionalnu razvijenost i ostvari dobru unutrašnju povezanost
- zajamči potpunu spolnu, etničku, vjersku i dobnu ravnopravnost
- ojača javno zdravstvo
- izgradi učinkovit sustav socijalne skrbi

- osigura visok prosjek obrazovanosti stanovništva
- izgradi sustav posebnih mjera za socijalno ranjiv dio stanovništva
- ostvari upravljanje te racionalno postupanje sa svim prirodnim resursima
- postigne dobro praćenje stanja okoliša učinkovitim sustavom kontrole emisija
- učinkovito zaštititi dijelove prirode i sastavnice okoliša
- pokrene mjere za ublažavanje klimatskih promjena, točnije prilagodi se klimatskim promjenama te minimizira svoj utjecaj na nastajanje istih (Narodne novine, 2009.).

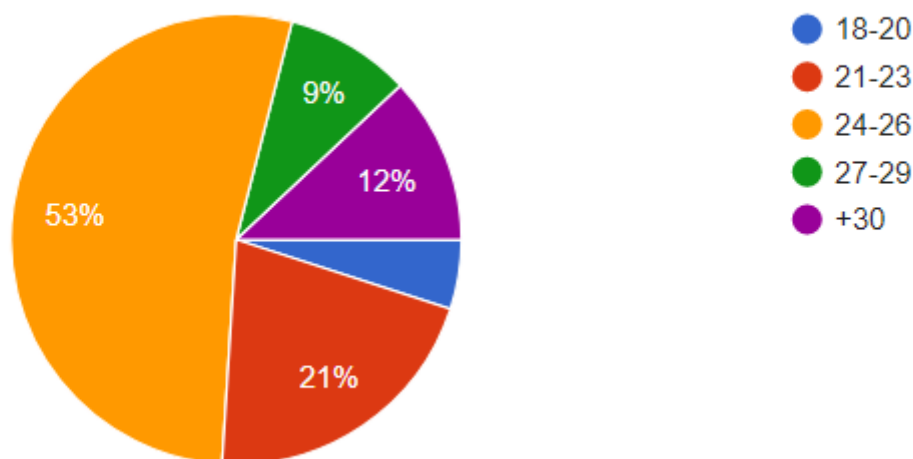
Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske usmjerena je na dugoročno djelovanje u:

1. poticanju rasta stanovništva RH
2. očuvanju okoliša i prirodnih dobara,
3. održivoj poljoprivredi i potrošnji
4. postizanju socijalne i teritorijalne kohezije i pravde,
5. ostvarivanju energetske neovisnosti i rasta učinkovitosti korištenja energije,
6. razvijanju javnog zdravstva,
7. spajanju Republike Hrvatske,
8. zaštitu Jadranskog mora, priobalja i otoka (NN, 2009.).

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Kao instrument istraživanja upotrebljen je anketni upitnik, sastavljen od 23 pitanja. Anketni upitnik proveden je preko interneta, u srpnju 2021. godine. U istraživanju je sudjelovalo sto ispitanika. Cilj ankete je ispitati upoznatost mladih s agroturizmom i održivom poljoprivredom i njihovu zainteresiranost za agroturizam. Obradom podataka anketnog upitnika došlo se do podataka koji su navedeni u nastavku.

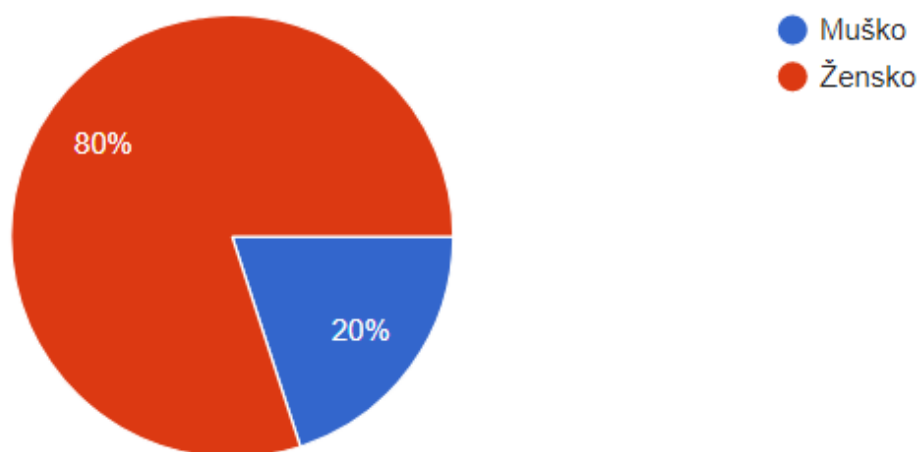
Graf 1. Dob ispitanika

Izvor: izrada autora, 2021.

Graf 1. prikazuje kako 53 % ispitanika ima 24-26 godina, zatim slijedi dobna skupina od 21-23 godina (21 %), nadalje dobna skupina +30 godina (12 %), zatim dobna skupina 27-29 (9 %), te najmanji postotak od 5 % čini dobna skupina od 18-20 godina.

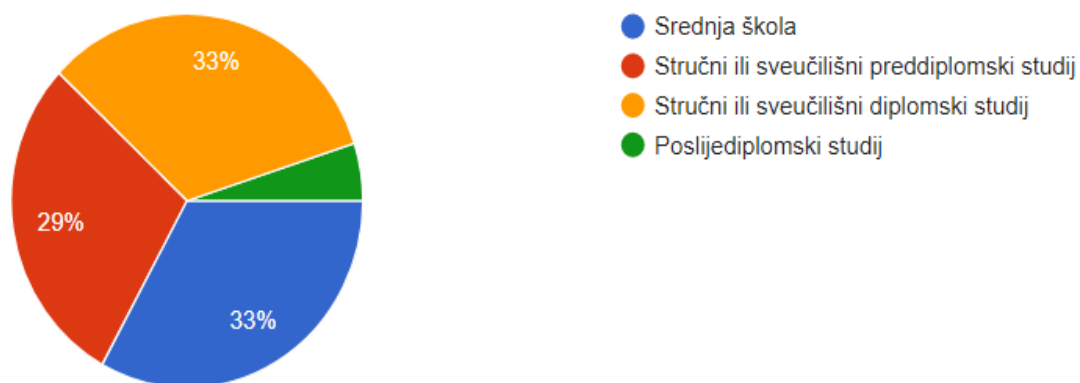
Graf 2. Spol ispitanika

Izvor: izrada autora, 2021.

U anketi je ukupno sudjelovalo 80 % ženske populacije, te 20 % muške populacije.

Graf 3. Stupanj obrazovanja ispitanika

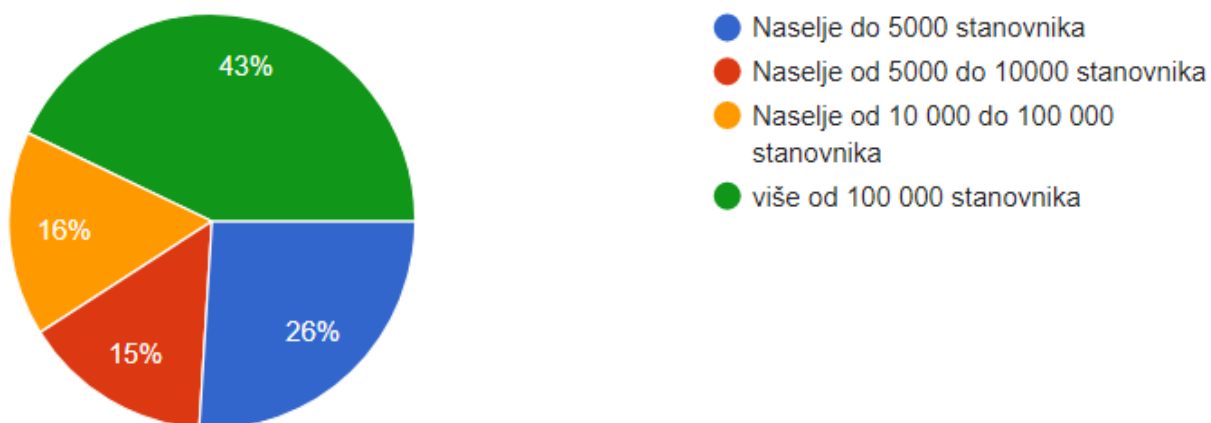
Izvor: izrada autora, 2021.

Kod stečene razine obrazovanja 33 % ispitanika ima završenu srednju školu, isti postotak imaju ispitanici sa završenim stručnim ili sveučilišnim diplomskim studijem, zatim slijede

ispitanici sa završenim stručnim ili sveučilišnim preddiplomskim studijem (29 %), dok završen poslijediplomski studij ima samo 5 % sudionika.

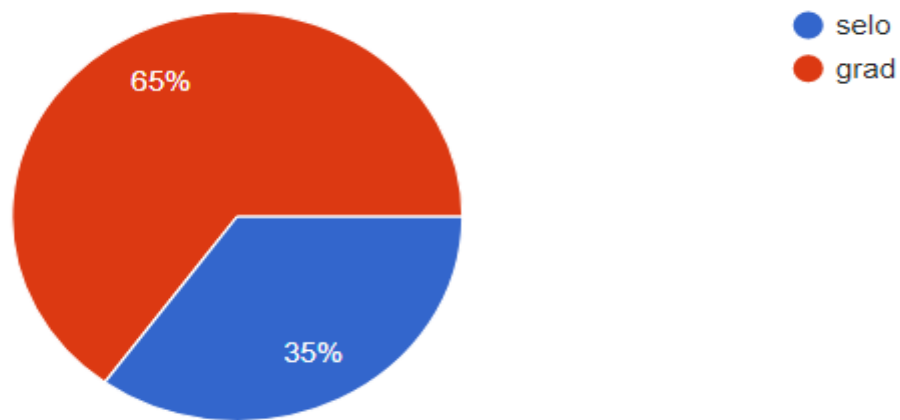
Graf 4. Mjesto stanovanja

Izvor: izrada autora, 2021.

Najveći broj ispitanika, čak 43 % žive u mjestu koje ima više od 100 000 stanovnika, nakon slijedi postotak od 26 % koji se odnosi na ispitanike koji žive u naselju do 5000 stanovnika. Razliku od samo 1 % čine ispitanici koji žive u naselju od 10 000 do 100 000 (16 %) i oni koji žive u naselju od 5000 do 10 000 stanovnika (15 %).

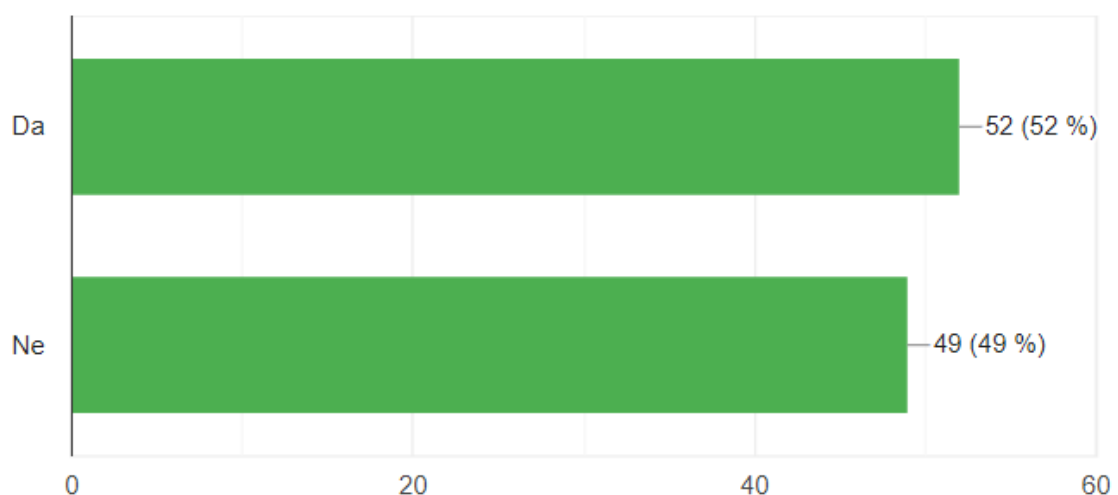
Graf 4. Preferirate li život na selu ili u gradu?

Izvor: izrada autora, 2021.

Iz grafa 4. vidimo kako mlade ljude više privlači život u gradu, njih 65 %, dok 35 % ispitanika ipak preferira život na selu. Od 35 ispitanih koji preferiraju život na selu 7 je muškog, a 28 ženskog spola. 16 ispitanika koji su odgovorili da preferiraju život na selu žive u naselju do 5 000 stanovnika.

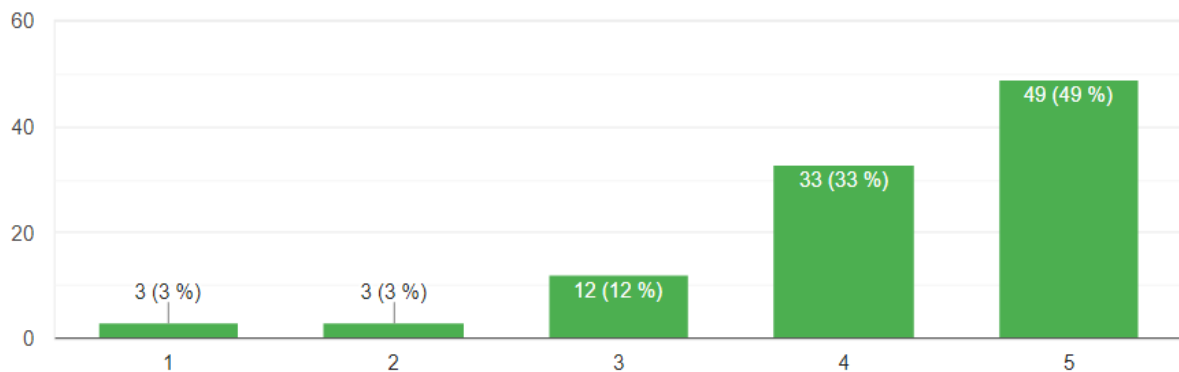
Graf 5. Bavi li Vam se netko o obitelji ili poznanika poljoprivredom kao profesionalnom djelatnošću?

Izvor: izrada autora, 2021.

Na pitanje 'Bavi li Vam se netko od obitelji ili poznanika poljoprivredom kao profesionalnom djelatnošću?', 52 % ispitanika je dalo potvrdni odgovor, dok je 49 % odgovorilo s 'ne'.

Graf 6. Koliko ste zainteresirani za provođenje vikenda/ izleta na ruralnim područjima?

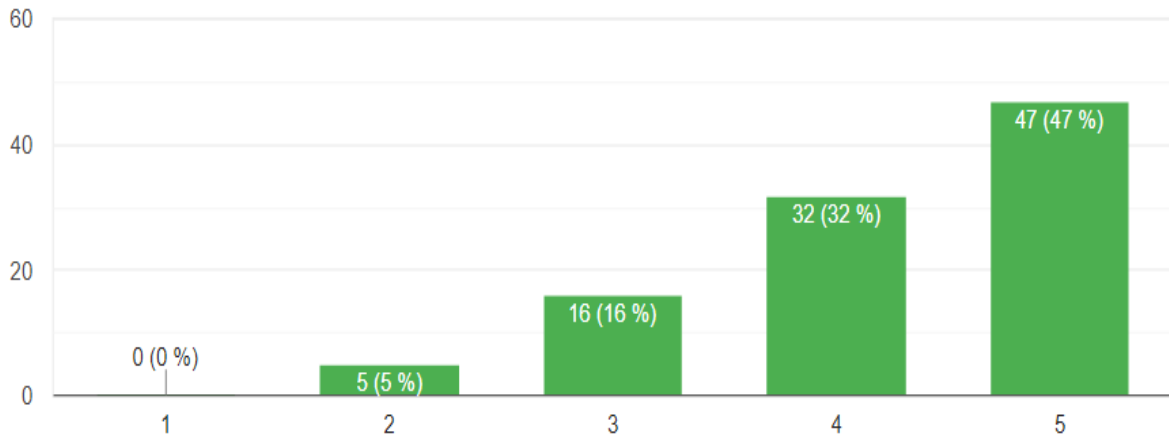

Izvor: izrada autora, 2021.

Kod pitanja 'Koliko ste zainteresirani za provođenje vikenda/ izleta na ruralnim područjima?', ispitanici su imalo opciju odabrati ocjenu od 1 do 5, ocjena 1 je predstavljala nezainteresiranost dok je ocjena 5 predstavljala veliku zainteresiranost.

49 % ispitanika je označilo ocjenom 5, odnosno jako su zainteresirani za provođenje vikenda/izleta na ruralnim područjima, 33 % označilo je ocjenom 4, nadalje, 12 % sudionika označilo je ocjenom 3, dok je 3 % sudionika označilo ocjenu 2 i 1.

Graf 7. Koliko Vam je važno da je hrana koju konzumirate iz domaće proizvodnje?

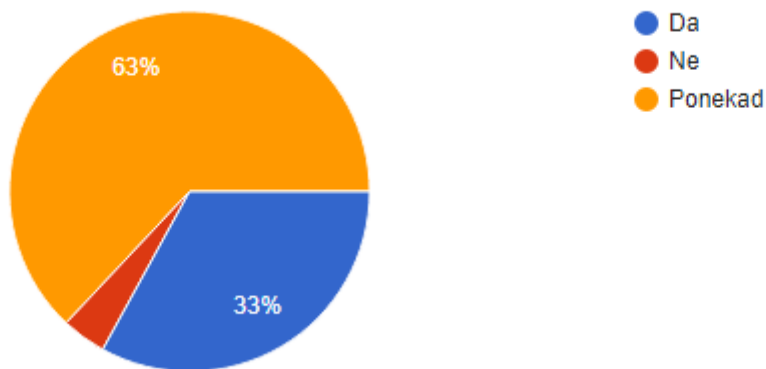

Izvor: izrada autora, 2021.

U grafu 7. zadano je pitanje , Koliko Vam je važno da je hrana koju konzumirate bude iz domaće proizvodnje?' s opcijom ocjenjivanja od 1 do 5, gdje 1 predstavlja 'nimalo bitno' a ocjena 5 'jako bitno'.

Ocjenu 5 označilo je 47 % sudionika dajući do znanja da im je jako bitno da je hrana koju konzumiraju iz domaće proizvodnje. 32 % ispitanika označilo je ocjenu 4, 16 % ocjenom 3 te 5 % ocjenom 2. Ocjenu 1 u ovom pitanju nitko nije označio.

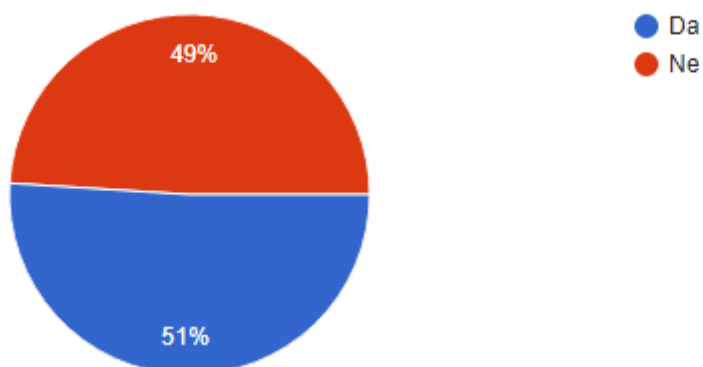
Graf 8. Kupujete li hranu od poljoprivrednih gospodarstava

Izvor: izrada autora, 2021.

Prema grafu 8. vidljivo je da 63 % ispitanika ponekad kupuje hranu od poljoprivrednih gospodarstava, 33 % ispitanika su potvrdili da kupuju hranu od poljoprivrednih gospodarstava, dok je 4 % odgovorilo negativno.

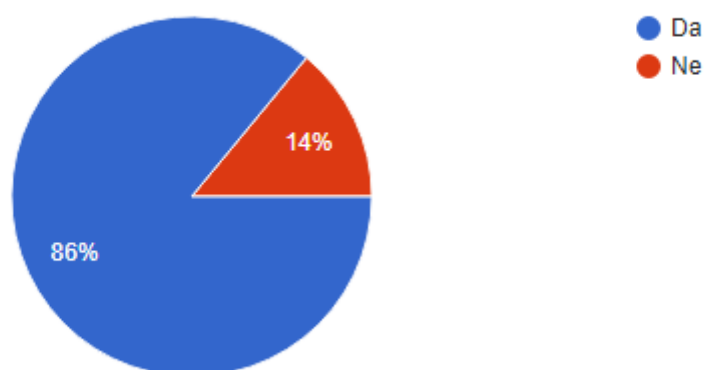
Graf 9. Smatrate li da je zdrava (ekološka, lokalna) hrana cjenovno nepristupačna?

Izvor: izrada autora, 2021.

Na pitanje 'Smatrate li da je zdrava (ekološka, lokalna) hrana cjenovno nepristupačna?', 51 % ispitanika dalo je potvrđan odgovor, dok je samo 2 posto manje, točnije 49 % odgovorilo kako smatra da zdrava hrana nije cjenovno nepristupačna.

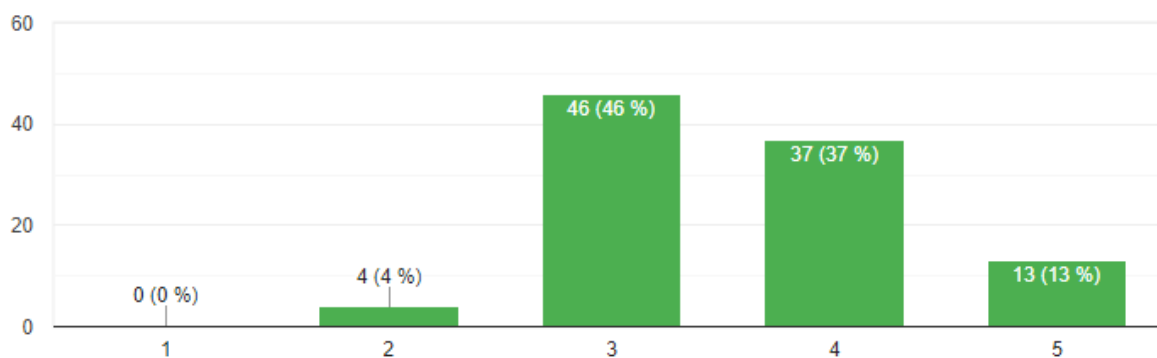
Graf 10. Jeste li upoznati s pojmom agroturizma?

Izvor: izrada autora, 2021.

Veći broj ispitanika, odnosno 86 % je upoznato s pojmom agroturizma, dok 14 % nije upoznato s istim.

Graf 11. Koliko smatrate da ste ekološki osviješteni?

Izvor: izrada autora, 2021.

Kod pitanja 'Koliko smatrate da ste ekološki osviješteni?' ispitanici su imali opciju izabrati ocjenu od 1 do 5. Najveći postotak ispitanika, 46 % označilo je ocjenu 3, nakon toga slijedi ocjena 4 koju je izabralo 37 % sudionika, 13 % je označilo ocjenu 5, te najmanji postotak (4 %) označilo je ocjenu 2.

Graf 12. Navedite barem jednu stvar koju dnevno napravite u korist okoliša?

Navedite barem jednu stvar koju dnevno napravite u korist okoliša?

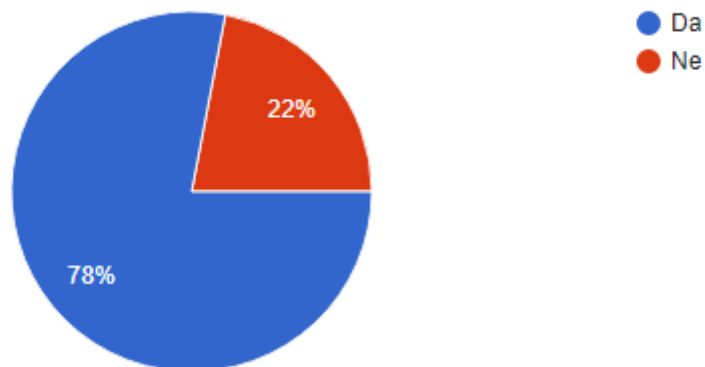
100 odgovora

Odvajanje otpada
Razvrstavam otpad
Recikliram
Odvajam otpad
Razvrstavanje otpada
Odvajam smeće

Izvor: izrada autora, 2021.

Ispitanici su tijekom anketiranja bili zamoljeni da navedu barem jednu stvar koju dnevno naprave u korist okoliša. Od 100 ispitanika najviše ih je odgovorilo da odvaja odnosno razvrstava otpad, slijedi recikliranje, ne bacanje smeća po ulici, izbjegavanje plastike, korištenje javnog prijevoza.

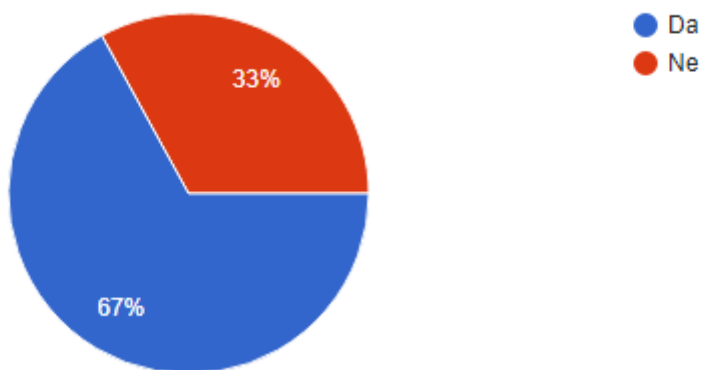
Graf 13. Jeste li upoznati s pojmom održivog razvoja?

Izvor: izrada autora, 2021.

Iz grafa 13. vidljivo je da je čak 78 % ispitanika upoznato s pojmom održivog razvoja.

Graf 14. Jeste li upoznati s pojmom održive poljoprivrede?

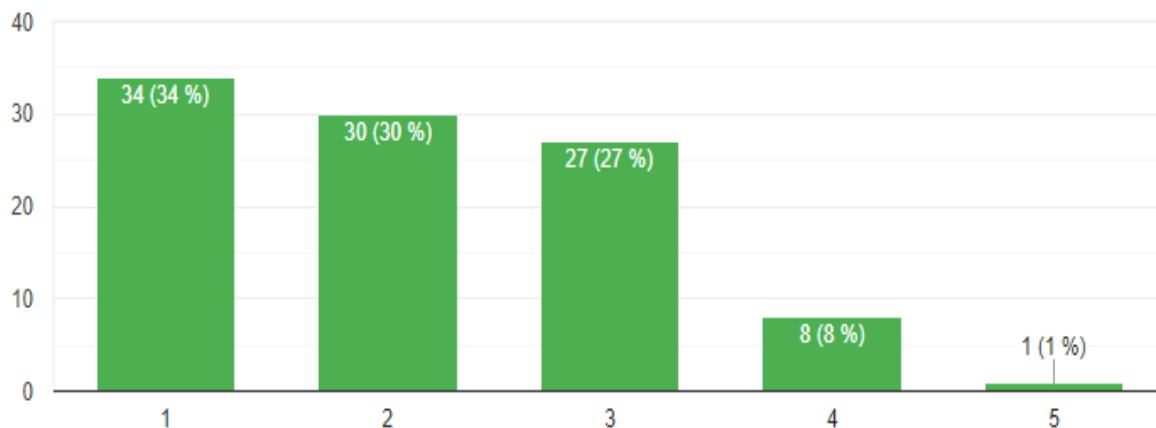

Izvor: izrada autora, 2021.

Nadalje, graf 14. Prikazuje kako je 67 % ispitanika upoznato s pojmom održive poljoprivrede, dok 33 % nije upoznato s navedenim pojmom.

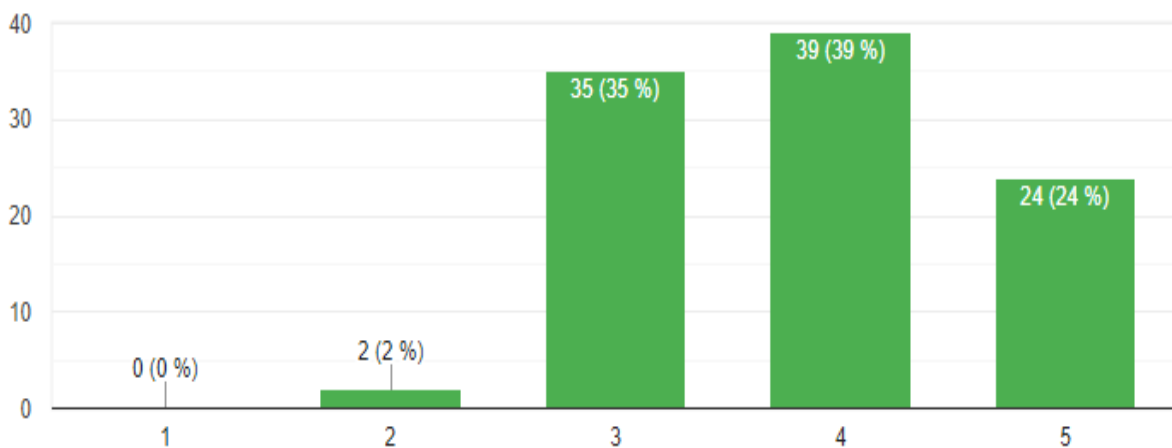
Graf 15. Štetnost poljoprivrede za okoliš

Izvor: izrada autora, 2021.

Na skali od 1 do 5 gdje 1 označava 'uopće se ne slažem', a 5 'slažem se u potpunosti', najveći broj ispitanika (34) odgovorio je kako se uopće ne slaže s izjavom da poljoprivreda uvelike šteti okolišu. A samo jedna osoba se slaže s navedenom izjavom u potpunosti.

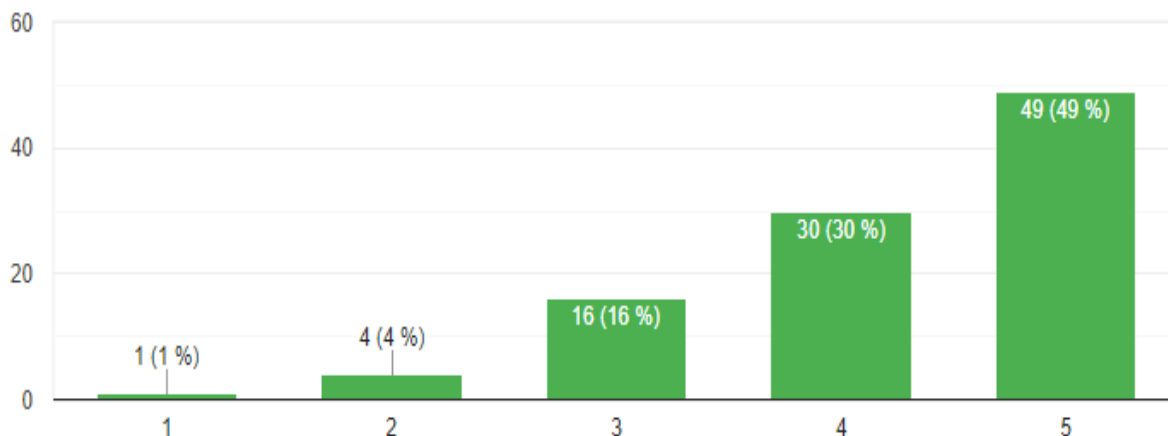
Graf 16. Doprinos agroturizma održivoj poljoprivredi

Izvor: izrada autora, 2021.

24 % ispitanika označilo je ocjenom 5, odnosno smatraju da agroturizam ima veliki doprinos održivoj poljoprivredi, 39 % označilo je ocjenu 4, dok je 35 % ispitanika označilo ocjenom 3, a samo 2 % ispitanika smatra da je doprinos agroturizma održivoj poljoprivredi jako malen.

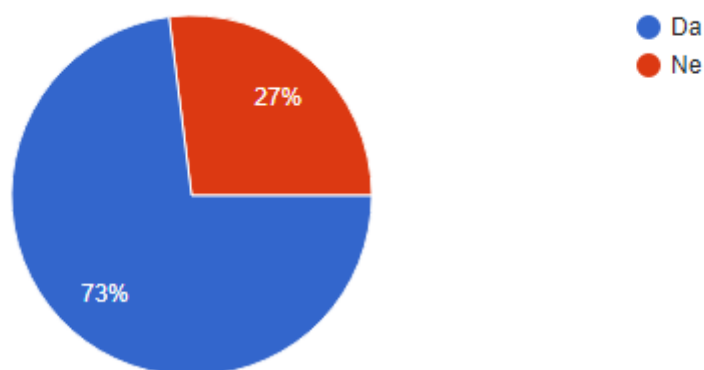
Graf 17. Upoznatost ispitanika s održivom poljoprivredom

Izvor: izrada autora, 2021

Iz grafa 17. vidljivo je kako se većina ispitanika slaže s tvrdnjom da je održiva poljoprivreda relativno nepoznat pojam mladima. Tek mali postotak ispitanika se ne slaže s tvrdnjom.

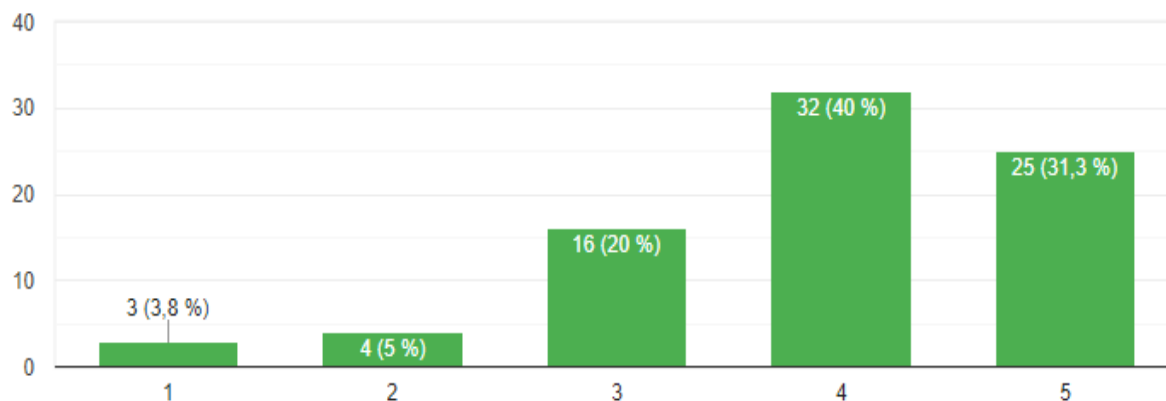
Graf 18. Jeste li ikad proveli odmor na ruralnom području?

Izvor: izrada autora, 2021.

Prema grafu 18. većina (73 %) ispitanika je provela odmor na ruralnom području, dok 27 ispitanika nikada nije bilo na takvom odmoru. Od 27 ispitanika koji nisu proveli odmor na ruralnom području, 5 je muške populacije, a 22 je ženske populacije. Čak 25 ispitanika koji nisu proveli odmor na ruralnom području su osobe između 24 i 26 godina što dovodi do zaključka da su osobe u toj životnoj skupini najmanje zainteresirane za takvu vrstu odmora.

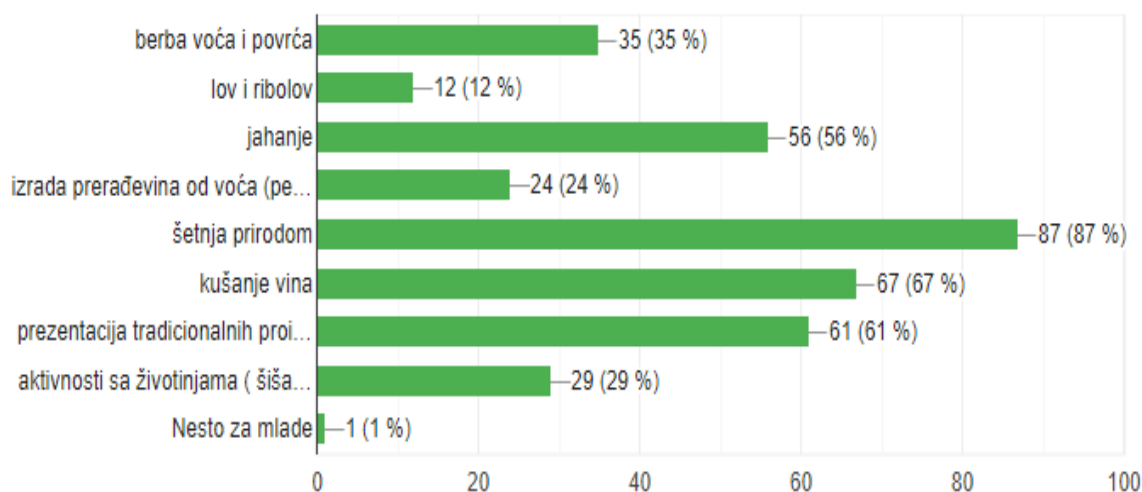
Graf 19. Zadovoljstvo s izborom sadržaja na ruralnim područjima

Izvor: izrada autora, 2021.

Ako je odgovor na prethodno pitanje bilo da, ispitanici su imali mogućnost na skali od 1 do 5 označiti koliko su zadovoljni s izborom sadržaja na ruralnim područjima, gdje 1 označava 'nimalo zadovoljni' a 5 'jako zadovoljni'. Troje ispitanika nije zadovoljno s izborom sadržaja te je sukladno tome označilo ocjenu 1. Nisko zadovoljstvo iskazalo je još 4 ispitanika koju su dodijelili ocjenu 2, te 16 koji su ocijenili izbor sadržaja s ocjenom 3. Dok je s druge strane njih 32 označilo ocjenu 4 što znači da su zadovoljni s izborom, nadalje, 25 ih je jako zadovoljno te je ocijenilo ponudu s 5.

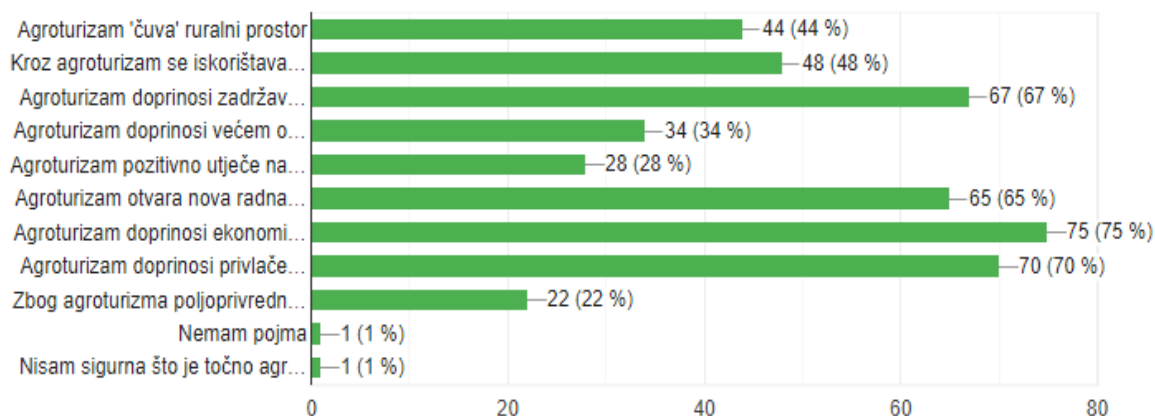
Graf 20. Odredite koje agroturističke aktivnosti preferirate?

Izvor: izrada autora, 2021.

U grafu 20. navedene su agroturističke aktivnosti. Čak 87 % ispitanika odgovorilo je kako preferira šetnju prirodom, 67 % ispitanika izabralo je kušanje vina kao najdražu agroturističku aktivnost. Odmah nakon sa 61 % slijedi prezentacija tradicionalnih proizvoda. Nešto manju zainteresiranost mladi ispitanici su iskazali prema lovu i ribolovu (12 %), izrada prerađevina od voća (24 %), aktivnosti sa životinjama (29 %).

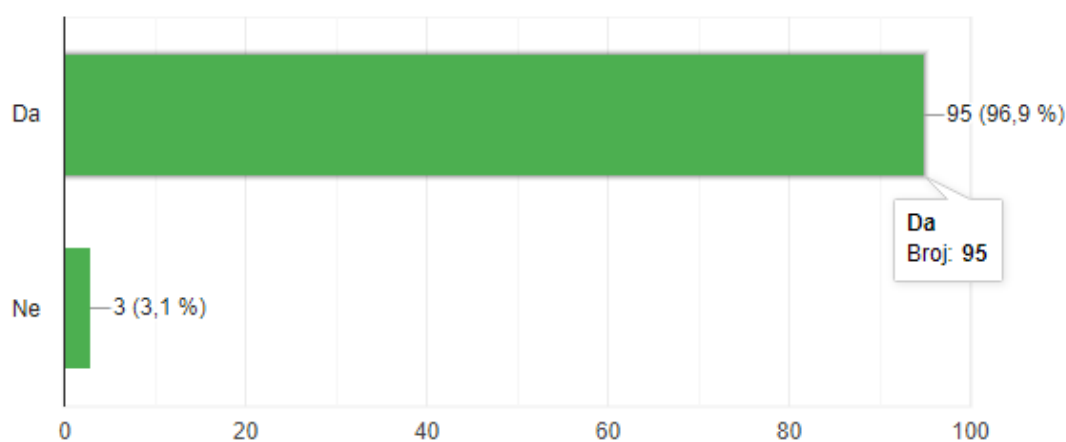
Graf 21. Što vidite kao doprinos agroturizma održivoj poljoprivredi?

Izvor: izrada autora, 2021.

Iz grafa 21. vidljivo je kako većina ispitanika (75 %) smatra kako agroturizam doprinosi ekonomiji u ruralnim područjima, 70 % smatra da agroturizam privlači turiste u seoska područja, dosta ispitanika smatra i kako agroturizam doprinosi zadržavanju ljudi u ruralnim područjima (67 %) i da agroturizam otvara nova radna mjesta (65 %).

Graf 22. Biste li ovakvu vrstu odmora preporučili obitelji i prijateljima?

Izvor: izrada autora, 2021.

Na pitanje 'Biste li ovakvu vrstu odmora preporučili obitelji i prijateljima?' odgovorilo je 98 ispitanika. Zanimljivo je da su od 98 odgovora samo tri bila negativna i sva tri su označile osobe ženskog spola.

5. ZAKLJUČAK

Agroturizam u novije vrijeme postaje sve popularniji oblik turizma, kako među starijom tako i među mlađom populacijom. Takva vrsta turizma uvijek je bila bliža starijoj dobnoj skupini, zbog samog karaktera čije su glavne značajke odmor, mir, tišina. Unazad par godina i mladi su pokazali sve veću zainteresiranost prema ovakvoj vrsti odmora. Najčešći razlozi su bijeg od užurbane svakodnevice, stresan posao, buka, galama. Također, agroturizam iz godine u godinu obogaćuje svoj sadržaj koji je prilagođen za sve uzraste, tako da i stariji i mladi ljudi imaju mnoge aktivnosti u kojima mogu uživati, primjerice šetnja prirodom, aktivnosti sa životinjama, jahanje, isprobavanje tradicionalnih proizvoda, sudjelovanje u poljoprivrednim poslovima. Agroturizam se pokazao kao i vrsta turizma koja uvelike doprinosi održivom razvoju i održivoj poljoprivredi, čiji je glavni cilj iskorištavanje resursa na održiv način. Osim navedenog, agroturizam otvara nova radna mjesta u ruralnim područjima, čuva i njeguje tradiciju, običaje, pomaže ekonomiji u ruralnim područjima, privlači turiste u seoska područja, zadržava mlade ljude u svojim selima, što u zadnje vrijeme predstavlja veliki problem zbog iseljništva. Rezultati ankete potvrđuju navedene tvrdnje. Većina ispitanika je iskazala zainteresiranost za provođenje vikenda u ruralnim područjima, 86% ispitanika je potvrdilo kako je upoznato s pojmom agroturizma, 78 % ispitanika je upoznato s pojmom održivog razvoja te 67 % s pojmom održive poljoprivrede. Od sto sudionika, 73 je već ranije u životu provelo izlet u ruralnim područjima, s kojim je većina bila zadovoljna što se tiče izbora sadržaja i aktivnosti. Ispitanici su najviše zainteresirani za šetnju prirodom, kušanjem tradicionalnih jela i vina, jahanjem, malo manju zainteresiranost su pokazali za lovom i ribolovom i izradom prerađevina od voća. Najveći doprinos agroturizma održivoj poljoprivredi vide u doprinosu ekonomiji, privlačenju turista u ruralna područja, zadržavanju stanovništva, otvaranju novih radnih mjesta, očuvanju seoskog prostora.

Rezultati anketiranja su iznenađujuće pozitivni, odnosno pokazuju dosta veliku upućenost mlade generacije s ovom vrstom odmora, otkrivaju i veliku zainteresiranost za provođenjem vremena upravo u ruralnim područjima. Sve veći izbor sadržaja, aktivnosti i ponude pozitivno se odražava na potražnju. Kako bi ova vrsta turizma zaživjela među mladima na većoj razini, za koju itekako ima potencijala, potrebno je više ulagati u marketing i promociju kako bi što više ljudi saznalo, ne samo za agroturizam kao vrstu odmora, već i za njegove pozitivne učinke koje uvelike idu u prilog društvu, gospodarstvu i okolišu.

Popis literature

1. Baćac R. (2011) Priručnik za bavljenje seoskim turizmom; Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, Zagreb
2. Bosnić, I. (2011) Agroturizam u globalizacijskim procesima, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, Praktični menadžment 2 (2)
3. Cavrić, B. (2009) Održivost i njezine sastavnice kao nova paradigma u teoriji i praksi hrvatskog planiranja, Geoadria 14 (1), str. 61-86
4. Čorak S., Mikačić V. (2006) Hrvatski turizam: Plavo, bijelo, zeleno, Institut za turizam, Zagreb
5. Črnjar, M. (2002) Ekonomika i politika zaštite okoliša, Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci, Rijeka
6. Demonja D., Ružić P. (2010) Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima, Meridijani, Zagreb
7. Demonja, D., Ružić P. (2010) Ruralni turizam, Drugo prošireno izdanje, Instiut za poljoprivredu i turizam Poreč, Pula 2009
8. Drljača, M. (2015) Koncept kružne ekonomije, Kvalitet i izvrsnost, Fondacija za kulturu kvaliteta i izvrsnost, Beograd
9. Eurokonzalting (2021) Bespovratna sredstva za ruralni turizam do 200.000 eura- Mjera 6.4.- EU fondovi. Dostupno na:
<https://eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/393-bespovratna-sredstva-za-ruralni-turizam-do-200-000-eura-mjera-6-4-eu-fondovi>
10. Eurokonzalting (2021) Najava natječaja za ruralni turizam- Podmjera 6.2.- EU fondovi Dostupno na: <https://eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/414-natjecaj-za-ruralni-razvoj-mjera-6-podmjera-6-2-bespovratna-sredstva-za-poljoprivredu>
11. Europska komisija (2021) Akcijski plan o ekološkoj proizvodnji u Uniji. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/future-organics_hr
12. Europska komisija (2021) Stručna skupina na ekološku proizvodnju. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/co-operation-and-expert-advice_hr
13. Fagioli, F. F., Diotallevi, F., Ciani, A., (2014), Strengthening the sustainability of rural areas: the role of rural tourism and agritourism, Rivista di Economia Agraria

14. Franić, R. (2016) Menadžment u agroturizmu. Pomoćno nastavno sredstvo. Poljoprivredna škola, Zagreb
15. Franić, R., Cunj, L. (2007) Društveno-gospodarski preduvjeti razvitka agroturizma u Zagrebačkoj županiji, Agronomski glasnik 5 (1), str. 381-420
16. Franić, R., Grgić, Z. (2002) Agroturizam na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu u Hrvatskoj- Pretpostavke i izgledi razvitka, studij slučaja, Agriculture Conspectus Scientificus 67 (3), str. 135
17. Grgić I., Zrakić M., Gudelj-Velaga A. (2015) Agroturizam u Republici Hrvatskoj i nekim državama Europske unije; Agronomski glasnik 1-2, str. 64
18. Guzovski, M., Mrvica Mađarac S., Stojanović, S. (2012) Agroturizam u funkciji razvoja poduzetništva u Vukovarskoj- srijemskoj županiji- stanje i perspektive, Učenje za poduzetništvo, Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru, Vukovar
19. Hajduković, I., Radić Lakoš, T. (2010) Održiva poljoprivredna proizvodnja kao odgovor na degradaciju tala, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku
20. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2021) Turizam, Leksikografski zavod Miroslav Krleža
21. Jelinčić, D.A. (2007) Agroturizam u europskom kontekstu, Studia Ethnologica Croatica 19 (1), str. 269-289
22. Narodne novine 05/08 (2008) Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, Zagreb
23. Narodne novine 30/09 (2009) Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, Zagreb
24. Pamuković, A., Radeljak, M., Dorbić, M. (2016) Iskustvo i praksa razvoja agroturizma u Europi te njegov utjecaj na Hrvatsku, Agronomski glasnik 1, str. 54-55
25. Pavić-Rogošić, L. (2010) Održivi razvoj, Odras [online]. Dostupno na: https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/odrzivi_razvoj.pdf
26. Pramling Samuelsson, I. (2013) O konceptu održivog razvoja, Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima 19 (74), str. 2-5
27. Terzić, T. (2015) Održiva poljoprivreda i organska proizvodnja u EU. Diplomski rad. Rijeka: Ekonomski fakultet
28. Znaor, D. (1996) Ekološka poljoprivreda: poljoprivreda sutrašnjice, Zagreb

Popis tablica

Tablica 1. Kriteriji za definiranje okvira ruralnog turizma.....	5
Tablica 2. Usporedba turističkih pokazatelja Hrvatske i Austrije.....	17

Popis slika

<i>Slika 1. Agroturizam u Austriji.....</i>	<i>14</i>
<i>Slika 2. Agroturizam u Italiji.....</i>	<i>15</i>
<i>Slika 3. Agroturizam u Istri.....</i>	<i>17</i>
<i>Slika 4. Održiva poljoprivreda .....</i>	<i>21</i>

